

Een Einzelgänger met gidsfunctie

'Een beetje eigenwijs'. Zo beschrijft projectleider Eddy van der Noord van het digitaal archief van de Leeuwarder Courant zijn eigen houding en die van zijn partners in het project. Toen ze in 2005 begonnen met hun idee om alle exemplaren van het oudste dagblad van Nederland digitaal beschikbaar te maken, hadden ze wel een paar voorbeelden maar die voldeden niet aan de eisen die hen zelf voor ogen stonden. Dus maar een eigen route uitgestippeld. 'We wisten dat de Koninklijke Bibliotheek met een project bezig was en dat Digitaal Erfgoed Nederland krantendigitalisering op de agenda had staan, maar wij wilden niet wachten', zegt Van der Noord die overigens de goede contacten met beide instellingen benadrukt. 'Er zit ook een vertegenwoordiger van onze stichting in de DEN-commissie over krantendigitalisering'.

Het begon met een A4-tje. 'Nee, het was een half A4-tje waarmee ik naar onze directie en hoofdredactie stapte toen ik in het voorjaar van 2005 het idee had gekregen. Die reageerden: 'Ziet er goed uit, Eddy, werk dat maar uit'. Ik was toen productontwikkelaar en het was mijn taak om nieuwe dingen te bedenken, die liefst iets verder gingen dan weer een nieuwe papieren bijlage.' En dat was het begin van het project dat vorig jaar oktober on-line een vliegende start beleefde met vijftig duizend bezoekers en 3,5 miljoen page views in de eerste twee en een halve week van zijn bestaan. Nog steeds is de belangstelling groot met een tamelijk constante score van twee miljoen page views per maand. Een 'eigenwijs' project met een mooi resultaat dat tot

Van der Noord nog in zijn papieren archief

op heden nog geen steekhoudende kritiek is tegengekomen.

Na het halve A4-tje volgde een document van enkele velletjes, herinnert Van der Noord zich. 'Ik was in die begintijd Lourens Oldersma tegen het lijf gelopen van het Fries Historisch Centrum Tresoar, die met een soortgelijk idee rondliep. Tresoar was toen al behoorlijk ver met digitalisering. Hij wilde af van die microfile readers in zijn studiezaal, waar de Leeuwarder Courant tot de meest geraadpleegde bronnen hoort. We kwamen snel op één lijn en dat is opmerkelijk in een samenwerking tussen een bedrijf en een stichting zonder winstoogmerk. We stelden een lijstje op met eisen, met referentieprojecten en met leveranciers. En we richtten samen de stichting op waarin het hele project nu nog steeds draait: de stichting Digitaal Archief Leeuwarder Courant.'

Twee belangrijke dingen gingen goed. In de eerste plaats konden financiers worden gevonden voor het project dat uiteindelijk eenmalig rond vier en een halve ton heeft gekost. Tresoar en de Leeuwarder Courant deden mee, het VSB-fonds, het Prins Bernhard cultuur Fonds, de provincie Friesland en het

Je Maintiendrai Fonds zagen brood in het archief. In figuurlijke zin dan, want het tweede dat goed ging was dat alle betrokkenen het erover eens waren dat het hier om een project moest gaan dat geen grote winst hoefde op te leveren. Ook de Leeuwarder Courant, waarvan de auteursrechten in het geding waren. 'De krant behoort toe aan de Friese samenleving, heb ik de directie en hoofdredactie voorgehouden, en daar waren ze het na enig nadenken mee eens'. Zo konden de auteursrechten nodig voor de digitalisering en digitale exploitatie in de nieuwe stichting worden ondergebracht en dat scheelde een aanmerkelijke financiële last. Het gebruik van het archief is gratis en zoals het er nu uitziet zal dat zo blijven, aldus Van der Noord.

De stichting ging in zee met het digitaliseringsbedrijf X-Cago in Roermond, dat zich qua mogelijkheden duidelijk onderscheidde. Inmiddels was het najaar 2005 en de rest is geschiedenis. Anders dan toen nog de norm was in de krantendigitalisering werd er *full colour* gescand. De inhoud van de 800 duizend pagina's die sinds 1752 verschenen wordt aangeboden op artikelniveau, met de mogelijkheid om de gehele pagina op te vragen voor wie een beeld van de context wil hebben.

De rol van Einzelgänger heeft nergens spijt opgeleverd, evalueert Van der Noord: 'Nee, we zijn tevreden dat we de vaart erin hebben kunnen houden en natuurlijk hebben we wel goed rekening gehouden met de technische eisen die in het DEN-register voorkomen. Dus we hebben de aansluiting met de andere projecten nog helemaal'. (MdG)

Gelezen

Milco Wansleeben en Marjolein van den Dries: *Wegwijzer Digitaal Deponeren Archeologie*; Amsterdam, Aksant, 2008; DANS Data Guide 3; ISBN 978 90 5260 295-0

De Wegwijzer is speciaal geschreven voor de archeologische bedrijven die erop uit zijn de beschikbare data te gebruiken voor nieuwe gegevensverzamelingen en analyses. De handleiding bevat een praktisch gedeelte voor het deponeren van archeologische datasets in het archiveringssysteem EASY van Data Archiving and Networked Services (DANS). Ook wordt uitgebreid ingegaan op de perspectieven van digitale duurzaamheid, de organisatorische aspecten en toekomstperspectieven van het elektronische depot Nederlandse archeologie, auteursrechten en de geaccepteerde bestandformaten. De Wegwijzer is een flinke stap vooruit

in het proces naar het duurzaam toegankelijk maken van archeologische informatie. Door de snelle toegankelijkheid zullen de mogelijkheden sterk groeien voor wetenschappelijk onderzoekers en degenen die in de commerciële archeologie werken. De Wegwijzer is kosteloos te bestellen bij DANS: info@dans.knaw.nl.

Ray Siemens, Susan Schreibman (eds.): *A Companion to Digital Literary Studies*; Blackwell Publishing, 2007; ISBN 978 1 4051 4864 1

This publication offers an extensive examination of how new technologies are changing the nature of literary studies. Through a series of specially commissioned articles by leading scholars, theorists, and writers creating born-digital literature, the text provides a thorough overview of the intersections between computing, literary studies, and new media. It takes a highly interdisciplinary perspective in its examination of scholarly editing and literary criticism, interactive fiction and gaming, multimedia and immersive environments, and born-digital literature. This Companion is the only comprehensive collection of seminal works available to meet the needs of this growing area of inquiry. It is a must-read for anyone wishing to understand, use, or create digital literature.

Maurits van der Graaf, Kwame van Eijndhoven: *The European Repository Landscape, Inventory study into*

present type and level of OAI compliant Digital Repository activities in the European Union; Amsterdam, Amsterdam University Press, 2008; ISBN 978 90 5356 410 3

Steeds meer universiteiten, onderzoeksinstituten en hbo-instellingen plaatsen hun kennis en resultaten in repositories zodat ze via internet vrij toegankelijk zijn. In deze studie wordt het Europese repositorylandschap in kaart gebracht. Het onderzoek laat zien dat in een zevental Europese landen al meer dan de helft van de universiteiten een repository heeft. Het DRIVER-project legt de basis voor een Europese repository-infrastructuur door een testbed te realiseren met ruim vijftig interoperabele repositories. Hiermee wordt het voor onderzoekers makkelijker om vrije toegang te krijgen tot wetenschappelijke resultaten. Het project wordt deels gefinancierd door de Europese Commissie.

Jeurgens, K.J.P.F.M., A.C.V.M. Bongenaar, M.C. Windhorst (red.): *Gewaardeerd verleden, bouwstenen voor een nieuwe waarderingsmethodiek voor archieven, Rapport van de Commissie Waardering en Selectie*; Den Haag, Nationaal Archief, 2007

In dit rapport biedt de Commissie Waardering en Selectie een nieuwe integrale doelstelling voor archiefselectie bij de overheid, met daarop afgestemde selectiecriteria plus bijbehorende inhoudelijke methodiek. Uitgangspunt is dat selectie en acqui-

Column

Ronald Beelaard

Wikipedia en wetenschap

U bent vast wel eens op de site geweest van de on-line encyclopedie waar iedereen aan kan bijdragen. Zoek iets in Google en in negen van de tien gevallen staat er wel een Wikipedia-artikel op de eerste resultaatpagina. Mogelijk een artikel van de Nederlandstalige versie met haar 400.000 artikelen, zoniet dan wel van de Engelstalige versie met meer dan 2 miljoen artikelen.

Er iets aan bijdragen is zeer laagdrempelig. Dat is de kracht van Wikipedia en bepalend voor het succes, maar het is tevens de zwakte. Immers, de zojuist door u doorgevoerde aanpassing kan door anderen weer gewijzigd worden of in het ergste geval weer ongedaan worden gemaakt. Maar het kan evengoed de basis zijn voor verdere verbetering, want de volgende bezoeker van de pagina wordt misschien geïnspireerd door uw tekst en borduurt daarop dan weer verder. En als dat proces van voortdurend sleutelen en schaven maar lang genoeg doorgaat, wordt het artikel steeds beter. Het is dan niet meer de pen-nenvrucht van een enkele auteur, maar het gezamenlijk product van velen. En dat maakt Wikipedia uniek!

Die laagdrempeligheid is zeker van toepassing op jongeren. Opgegroeid met internet, vinden zij die bewerkknop heel snel en schromen ook niet om hem te gebruiken. Soms om iets te verbeteren of toe te voegen, soms om iets te vernielen. Herstellen is even eenvoudig als vernielen en in 99 van de 100 gevallen gebeurt dat ook binnen enkele minuten.

De laagdrempeligheid heeft er ook voor gezorgd dat Wikipedia informatie over de meest uiteenlopende onderwerpen bevat. Van de klassieke encyclopedische thema's tot artikelen over wat men in sommige hedendaagse subculturen belangrijk vindt. Sommigen ergeren zich daar wel eens aan: een serieus artikel over bijvoorbeeld de Tweede Wereldoorlog en een artikel over Idols in hetzelfde naslagwerk. Maar voor een on-line encyclopedie maakt dat niet uit. Opslagcapaciteit is schier oneindig en wordt ook steeds goedkoper.

Er zijn nog vele thema's uit de wetenschap onderbelicht of geheel ontbrekend. Voor een expert in het vakgebied waarschijnlijk een fluitje van een cent om daar wat aan te doen, maar er is kennelijk toch een drempel.

Waarom? Omdat u het beeld heeft dat Wikipedia een te 'volks' karakter heeft?

Onzin, gewoon doen is mijn advies. Grote kans dat u door de gemeenschap gewaardeerd zal gaan worden als expert op uw vakgebied. Wikipedia is nooit af en heeft uw inbreng nodig. De volgende keer dat u Wikipedia bezoekt, bent u dus uitgenodigd.

Ronald Beelaard is gepensioneerd manager en zet zich onder meer als woordvoerder in voor Wikipedia.

sitie vanuit de optiek van het cultureel erfgoed twee kanten van één medaille vormen: de opbouw van een representatieve collectie staat centraal. Overheidsorganisaties kampen bij hun informatiehuishouding niet alleen met papieren achterstanden maar ook met de vluchtigheid van digitale informatie. De Nederlandse regering streeft daarom naar een andere aanpak van archiefselectie. Selectie is een van de delicate taken voor archivariissen en informatiebeheerders. Vernietiging is immers onomkeerbaar. Maar de keus voor blijvende bewaring brengt structurele inspanningen met zich mee voor toegankelijkheid en duurzaamheid, zeker in het digitale tijdperk.

Matthijs Kalmijn, Marion Wittenberg (red.): *Multi-actor data in survey onderzoek, Bijdragen aan het DANS symposium van 17 januari 2007*; Amsterdam, AKSANT, 2008; DANS Symposium publicaties 3, ISBN 978-90-5260-292-9, € 19,90

In de maatschappijwetenschappen is het verzamelen en analyseren van multi-actor data aan het opkomen. Ook multilevel modellen in de statistiek worden populairder. Tegelijk komen de prospectieve dynamische data (panels) op, waarbij ook steeds vaker multi-level modellen worden toegepast. Een belangrijke innovatie in het sociologisch onderzoek zou kunnen liggen in het combineren van deze ontwikkelingen in het survey-onderzoek. Daarmee wordt de deur geopend om vragen te beantwoorden over de manier waarop individuen beïnvloed worden door de resources, de normen en waarden, en de gedragingen van de personen in hun directe omgeving: klassieke sociologische vragen die tot nu toe onderbelicht zijn gebleven.

Begin 2007 organiseerden DANS en de Universiteit van Tilburg het symposium 'Multi-actor data in survey onderzoek: moeilijkheden en mogelijkheden' over dit onderwerp. In deze publicatie zijn de bijdragen aan dit symposium gebundeld.